

Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
Відділ початкової освіти імені О. Я. Савченка
Інституту педагогіки НАПН України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Львівський національний університет імені Івана Франка
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
Маріупольський державний університет
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини
Мукачівський державний університет
Департамент освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка» Полтавської обласної ради
Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені
Івана Франка» Чернігівської обласної ради
Комунальний заклад Сумської обласної ради «Лебединський педагогічний фаховий
коледж імені А. С. Макаренка»
Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путівльський педагогічний фаховий
коледж імені С. В. Рудисва»
Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників»
Глухівської міської ради Сумської області

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
*Всеукраїнського науково-методичного
семінару*
**«Компетентнісний підхід в освіті:
теорія і практика»**

16 листопада 2023 року

Глухів 2023

УДК 373.3:001.891(082)

К 63

Рекомендовано рішенням Вченої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол № 4 від 06.12.2023 року).

Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика: збірник матеріалів Всеукраїнського науково-методичного семінару (16 листопада 2023 року, м. Глухів) / за заг. ред. Ольги Вишник. Глухів, 2023. 241 с.

Редколегія випуску:

Головний редактор: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Вишник Ольга Олександрівна

Члени редколегії:

Зенченко Тетяна Федорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Пінчук Ірина Олександрівна, доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Собко Валентина Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Кухарчук Ірина Олексіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Вишник Олена Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Мозуль Ірина Вікторівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками Всеукраїнського науково-методичного семінару «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика» (16 листопада 2023 року, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка).

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів і аспірантів) наукові керівники.

ЗМІСТ

<i>Антипенко Ірина Андріївна</i>	Методика формування ключових і предметних компетентностей у здобувачів загальної середньої освіти	10
<i>Барко Михайло Юрійович</i>	Культурна спадщина та музична освіта: вплив вивчення класичної та національної музики на формування культурної компетентності молодших школярів	11
<i>Барсукова Марина Миколаївна</i>	Концептуальні основи розвитку діалогічного мовлення молодших школярів	13
<i>Бейгул Ніна Юрїївна</i>	Використання здоров'язбежувальних технологій в освітньому процесі початкової школи	15
<i>Білевщук Наталія Миколаївна</i>	Розвиток пізнавальної активності молодших школярів як один із аспектів реалізації компетентнісно-орієнтованого підходу на уроках української мови в початковій школі	17
<i>Білоуха Олена Богданівна</i>	Ефективні стратегії формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи	18
<i>Бойко Галина Олегівна</i>	Навчання іноземної мови учнів початкових класів з України в Польщі: реалії сьогодення	21
<i>Булгакова Альбіна Валеріївна</i>	Формування ключових компетентностей на уроках математики	23
<i>Величко Ірина Юрїївна</i>	Значення інтерактивних методів навчання в освітньому процесі з «я досліджую світ» у 1-4 класах	25
<i>Верезуб Наталія Олександрівна</i>	Методика впровадження технології розвитку критичного мислення в освітній процес початкової школи	29
<i>Вишник Ольга Олександрівна</i>	Емоційний інтелект як ключовий фактор у формуванні психологічного благополуччя молодших школярів	32
<i>Ворона Віталіна Валеріївна</i>	Науково-теоретичні засади формування медіакомпетентності молодших школярів	35
<i>Востополець Аліна Вячеславівна</i>	Робота над синонімами як засіб увиразнення мовлення третьокласників	37
<i>Гарета Олег Романович</i>	Інформаційно-комунікаційні технології як засіб формування соціальної компетентності молодших школярів	39
<i>Го Цзянькунь</i>	Шляхи формування комунікативної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва	41

<i>Голов'йова Ганна Сергіївна</i>	Формування пізнавального інтересу молодших школярів на уроках іноземної мови з використання електронно-освітніх ресурсів в умовах дистанційного навчання	42
<i>Горбач Ауріка Андріївна</i>	Формування пізнавальної мотивації молодших школярів на уроках «я досліджую світ»	45
<i>Гордієнко Сергій Сергійович</i>	Проблема формування іншомовної компетентності майбутніх учителів технологій у чинних документах	49
<i>Гладун (Каблюк) Віка Олександрівна</i>	Роль української мови у вихованні патріотизму та громадянської свідомості у здобувачів початкової освіти	51
<i>Гладуш Ніна Миколаївна</i>	Дослідницька діяльність в початковій школі як чинник підвищення ефективності освітнього процесу	53
<i>Грищенко Анна Олексіївна</i>	Теоретичні засади розвитку критичного мислення у молодших школярів	55
<i>Грона Наталія Вікторівна</i>	Сучасні форми перевірки професійних компетентностей учителів української мови під час сертифікації	57
<i>Давиденко Євгенія Олексіївна</i>	Компетентнісний підхід як підґрунтям розвитку музичних здібностей учнів початкових класів	59
<i>Давидченко Інна Дмитрівна</i>	Методика формування лінгвокультурологічної компетентності здобувачів вищої освіти: компетентнісний підхід	60
<i>Дарменко Маргарита Сергіївна</i>	Науково-теоретичні засади формування медіаграмотності молодших школярів	62
<i>Демченко Сергій Олексійович</i>	Формування основ громадянської компетентності в учнів початкової школи	64
<i>Elena Diechová, Jana Dzuríaková</i>	Activating methods and their use in teacher's work	66
<i>Жукова Анна Робертівна</i>	Науково-теоретичні засади навчання лідерських компетенцій здобувачів вищої освіти на заняттях іноземної мови	68
<i>Зінченко Альбіна Валеріївна</i>	Використання інноваційних освітніх технологій в процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання	69
<i>Зінченко Володимир Павлович</i>	Засоби формування профорієнтаційної компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання	71
<i>Ізергіна Наталія Володимирівна</i>	Майндмеппінг як технологія засвоєння нового матеріалу та формування ключових компетентностей сучасного учня на уроках зарубіжної літератури	73

<i>Льїна Ніна Михайлівна</i>	Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами засобами творчості	75
<i>Коваленко Тетяна Григорівна</i>	Система функціонування гуртка «Джура» у контексті формування національно-патріотичного виховання здобувачів освіти	77
<i>Колесник Діана Георгіївна</i>	Формування культури мовлення учнів початкових класів у процесі роботи з дитячою книжкою	79
<i>Коренева Інна Миколаївна</i>	Вплив дистанційного навчання на функціональний стан здобувачів	82
<i>Коробцова Маргарита Володимирівна</i>	Мовленнєва компетентність молодших школярів з особливими освітніми потребами	85
<i>Кравченко Інна Валентинівна</i>	Сучасні засоби навчання математики в Новій українській школі	87
<i>Кудрявець Наталія Сергіївна</i>	Фенологічні спостереження як метод пізнання навколишнього світу молодшими школярами	88
<i>Кулик Любов Василівна</i>	Технологія сторітелінгу у розвитку мовленнєвої і комунікативної компетентності учнів початкових класів	90
<i>Кутьїна Вікторія Сергіївна</i>	Медіатехнології як засіб формування критичного мислення у молодших школярів	92
<i>Латишева Олена Володимирівна</i>	Особливості формування готовності майбутнього педагога до індивідуалізованого освітнього процесу в інклюзивному класі	94
<i>Лащ Наталія Миколаївна</i>	Упровадження елементів гейміфікації в освітньому процесі початкової школи	96
<i>Левандовська Ганна Вікторівна</i>	Аналіз розуміння поняття «герой» сучасними учнями початкової школи	98
<i>Листопад Наталія Петрівна</i>	Організація обчислювальної діяльності першокласників засобами посібників з математики	100
<i>Лобур Анастасія Сергіївна</i>	Особливості використання ситуаційних вправ під час дистанційного навчання у першому класі	102
<i>Літвинова Катерина Миколаївна</i>	Методика навчання складених типових задач в 3 – 4 класах	104
<i>Лу Цзе</i>	Сутнісні характеристики інтеркультурної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти	105
<i>Малишок Катерина Олексіївна</i>	Розвиток діалогічного мовлення учнів здобувачів початкової освіти на уроках української мови засобом групової взаємодії	107

<i>Маміна Євгенія Олександрівна</i>	Інтерактивні методи навчання на уроках «Я досліджую світ» у 1-4 класах нуш	108
<i>Матченко Світлана Миколаївна</i>	Науково-теоретичні засади розвитку гнучких умінь у молодших школярів	113
<i>Мешкова Ольга Степанівна</i>	Компетентнісний підхід як запорука підвищення мотивації та результативності навчання учнів початкової школи в умовах НУШ	115
<i>Мозуль Ірина Вікторівна</i>	Значення нетрадиційних форм і методів навчання природничої освітньої галузі у сучасній системі початкової освіти	118
<i>Молчанова Карина Костянтинівна, Лупаренко Світлана Євгенівна</i>	Особливості організації освітньої діяльності в умовах воєнного стану та віддаленого навчання	121
<i>Мусієнко Регіна Олександрівна</i>	Особливості формування громадянської компетентності в процесі навчання	123
<i>Назаренко Світлана Миколаївна</i>	Освітні виклики сьогодення. Організація діяльності закладу в умовах воєнного стану з досвіду роботи Шосткинської спеціалізованої школи I ступеня №13	124
<i>Невдачина Каріна Анатоліївна</i>	Роль електронних освітніх ігрових додатків у формуванні математичних навичок під час навчання здобувачів початкової школи	127
<i>Непомняця Галина Іванівна</i>	Підготовка майбутнього вчителя до навчання математики здобувачів початкової освіти в умовах віддаленого навчання	129
<i>Нечитайло Тетяна Сергіївна</i>	Особливості комунікативної компетентності студентів педагогічних закладів вищої освіти	131
<i>Новікова Ганна Романівна</i>	Формування орфографічної компетентності здобувачів початкової освіти у процесі навчання української мови	132
<i>Панченко Наталія Валентинівна</i>	Переживання самотності в юнацькому віці	134
<i>Панченко Олена Віталіївна</i>	Тьюторський підхід у навчанні: компетентно, комфортно, креативно	136
<i>Понякова Анастасія Євгенівна</i>	Феномен самостійної пізнавальної діяльності учнів початкових класів як психолого-педагогічна проблема	138
<i>Приходько Марина Андріївна</i>	Роль дидактичної гри у процесі вивчення молодшими школярами інтегрованого курсу «я досліджую світ»	144

<i>Прокопенко Ганна Миколаївна</i>	Народні звичаї та традиції в системі початкової освіти	145
<i>Проненко Юлія Олександрівна</i>	Освітні веб-квести як засіб розвитку інтересу до читання у молодших школярів	147
<i>Рева Валентина Василівна</i>	Результати педагогічного експерименту щодо дослідження розвитку творчої активності здобувачів початкової освіти	149
<i>Резнік Вікторія Олександрівна</i>	Упровадження проєктної діяльності на уроках літературного читання як засіб розвитку творчої діяльності здобувачів початкової освіти	151
<i>Рогова Ірина Зіновіївна</i>	Дистанційне навчання як форма організації освітньої діяльності в умовах воєнного часу	154
<i>Рогова Оксана Олександрівна</i>	Реалізація варіативної складової в початковій школі як чинника підвищення ефективності навчального процесу	156
<i>Рудь Марія Юріївна</i>	Розвиток дослідницьких умінь молодших школярів у процесі навчання «я досліджую світ» засобами наочності	158
<i>Савостіна Наталія Миколаївна</i>	Компетентнісний підхід до навчання здобувачів освіти на заняттях в групі подовженого дня	164
<i>Самофал Алла Олександрівна</i>	Застосування педагогічної технології «щоденні 3» у роботі зі здобувачами освіти	165
<i>Селегей Аліна Іванівна</i>	Казка як один з найефективніших засобів виховання учнів на уроках читання	167
<i>Сердюк Валерія Олексіївна</i>	Питання реалізації компетентнісного підходу в концепції нової української школи	169
<i>Сердюк Вікторія Павлівна</i>	Фахова педагогічна освіта як основа формування інноваційної компетентності студента в умовах змішаної форми освіти в період воєнного стану	171
<i>Сироїд Сніжана Юріївна</i>	Педагогічні умови адаптації першокласників до освітнього процесу в школі	173
<i>Собко Валентина Олексіївна</i>	Компетентнісний підхід у формуванні текстотвірних умінь і навичок здобувачів початкової освіти	174
<i>Сорока Наталя Вікторівна</i>	Використання інноваційних технологій в початковій школі як чинник підвищення ефективності навчального процесу	179
<i>Сорочинська Тетяна Адамівна</i>	Особливості емоційно-ціннісного компонента громадянської компетентності майбутнього вчителя початкової школи в сучасних умовах	180

<i>Суржук Тетяна Борисівна, Бісовецька Людмила Андріївна Суховєєва Крістіна Юрїївна</i>	Особливості застосування засобів наочності в сучасній початковій школі	182
	Критерії, показники та рівні сформованості екологічної грамотності у здобувачів початкової освіти	185
<i>Тельман Валерія Сергїївна Терещенко Наталія Сергїївна</i>	Освіта для життєвого успіху	188
	Розвиток логічного мислення здобувачів початкової освіти у процесі навчання математики	190
<i>Тимчук Світлана Іванівна</i>	Формування комунікативних умінь першокласників засобом вправ у процесі навчання грамоти	192
<i>Тихенко Катерина Костянтинівна</i>	Використання художніх творів як засобу формування позитивного емоційного інтелекту молодших школярів	195
<i>Тихонова Альона Петрівна</i>	Особливості формування медіаграмотності молодших школярів в умовах Нової української школи	197
<i>Ткаченко Катерина Едуардівна</i>	Аналіз змісту математичної галузі щодо вивчення звичайних дробів	199
<i>Ткаченко Лідія Петрівна</i>	Сучасні підходи до формування медіаграмотності в початковій школі	201
<i>Тутік Софія Юрїївна</i>	Формування ціннісного ставлення до природи в учнів початкових класів засобами народознавчих матеріалів	203
<i>Федоренко Андрій Андрійович</i>	Педагогічні засади формування наскрізних умінь у молодших школярів	205
<i>Фітісова Ірина Максимівна</i>	Формування ключових компетентностей у молодших школярів	207
<i>Хабенко Микола Євгенович</i>	Засоби формування підприємницької компетентності майбутніх педагогів професійного навчання	209
<i>Хандурін Олександр Васильович</i>	Розвиток творчого потенціалу в музичній діяльності педагога	211
<i>Хименко Анастасія Сергїївна</i>	Психолого-педагогічні особливості формування якісного читання в учнів початкової школи	213
<i>Цінько Світлана Василівна</i>	Формування ключових компетентностей здобувачів освіти на уроках української мови	215
<i>Чернишова Наталія Григорівна</i>	Використання технологій для власної самореалізації молодших школярів	217
<i>Чурочкіна Яна Миколаївна</i>	Формування національної свідомості майбутніх вчителів початкових класів під час вивчення української народної музики	219
<i>Шакотько Віктор Васильович</i>	Україномовна термінологія в підготовці вчителів початкової школи	223
<i>Шейко Галина Дмитрівна</i>	Інклюзивна компетентність учителя початкових класів	225

<i>Шеремет Тетяна Сергіївна</i>	Методика організації і проведення екскурсій у природу в початкових класах нової української школи	227
<i>Шеремет Яна Олександрівна</i>	Педагогічні аспекти використання ефективних та раціональних методів для формування творчих здібностей здобувачів початкової освіти з особливими потребами	229
<i>Шинкаренко Тамара Олексіївна</i>	Розвиток соціальної компетентності здобувачів початкової освіти у процесі роботи над творами різних літературних жанрів	233
<i>Штурба Антоніна Олегівна, Джосан Аліна Сергіївна</i>	Виклики та стратегії компетентнісно-орієнтованому навчанні англійської мови	235
<i>Щербакова Вікторія Вікторівна</i>	Формування цінностей в учнів початкових класів під час вивчення мовно-літературної освітньої галузі	237
<i>Яцина Світлана Миколаївна, Литвин Інна Миколаївна</i>	Роль технологій дистанційного навчання на уроках рідної мови в новій українській школі	239

навчання;

- створення вчителем дидактичного комплексу, який допоможе учневі максимально розкритися [4].

Отже, громадянська компетентність майбутнього вчителя є інтегративною якістю особистості, що включає соціальні, етичні, професійні складові, вольові і інтелектуальні якості, досвід педагогічної діяльності, громадянські компетенції, необхідні для досягнення соціально значущих цілей і позитивних результатів. Одним із пріоритетних складників громадянської компетентності в сучасних умовах є емоційно-ціннісний компонент, що включає емоції, почуття, ставлення, мотиви, установки, ціннісні орієнтації, цінності та особистісні якості. Громадянська компетентність є інструментом для розширення можливостей розвитку особистості в суспільстві, стимулювання її мотивації, автономії та відповідальності. Її можна розглядати як одну з ключових компетентностей педагога.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку громадянської освіти на період до 2030 року. Міністерство освіти і науки України. 17 липня 2020 року.

2. Ратушняк Н. Громадянська компетентність педагога в системі післядипломної педагогічної освіти. *Педагогічні науки та освіта*. Вип. XL–XLI. 2022 р. С. 85–90. URL: [file:///C:/Users/stanislove/Downloads/XL_XLI-86-91%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/stanislove/Downloads/XL_XLI-86-91%20(2).pdf) (дата звернення 10.11.2023).

3. Кравцов В., Кравцова Т. Теоретичні засади формування громадянської компетентності майбутнього соціального педагога. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. Вип.103. С. 27–35.

4. Мацейків Т. І. Емоційно-ціннісний складник громадянської компетентності особистості. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету* (29). Київ, 2018. С. 104–108.

Суржук Тетяна Борисівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненський державний гуманітарний університет,

Бісовецька Людмила Андріївна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти Рівненський державний гуманітарний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ НАОЧНОСТІ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Ключові слова: наочність, засоби наочності, функції наочності, розвиток мовлення, учні початкових класів.

Важливим організуючим положенням у процесі навчання і всієї цілісної педагогічної діяльності є принцип наочності. Це один із найбільш відомих і зрозумілих принципів навчальної діяльності, який використовується з найдавніших часів. Однак проблема використання наочності в навчальному процесі продовжує бути актуальною,

оскільки істотно збільшилася галузь використання засобів наочності: від предметів і картинок, жестів і рухів до відеофільмів і комп'ютерних програм, за допомогою яких учитель моделює фрагменти об'єктивної дійсності.

Наочність у навчанні базується на такій закономірності процесу пізнання, як його рух від чуттєвого до логічного, від конкретного до абстрактного. На початкових етапах розвитку дитина більше мислить образами, ніж поняттями. Наукові поняття і закономірності легше засвоюються учнями, якщо вони підкріплюються конкретними фактами у процесі порівняння, проведення аналогій тощо.

Використання наочності у навчальному процесі має глибоке історичне коріння. У педагогічній науці є чимало досліджень, присвячених проблемі використання наочності в педагогічному процесі. Цією проблемою займалися класики світової та вітчизняної наукової педагогіки Я. А. Коменський, Й. Г. Песталоцці, Ф. Фребель, А. Дістервег, К. Д. Ушинський та ін. Важливу роль у розвиток теоретичних положень і умов застосування засобів наочності в навчанні мають роботи в галузі загальної дидактики Н. П. Волкової, І. В. Малафійка, М. М. Фіцули, О. Я. Савченко та ін.

Зміст поняття «наочність» поглиблювався, уточнювався з розвитком теорії і практики навчання, задовольняючи освітні потреби відповідного історичного періоду. Вдосконалення засобів наочності та технічних засобів навчання сприяє розвитку досліджень учених у галузі вивчення впливу та удосконалення форм наочності в процесі навчання. Тому реалізацію принципу наочності в навчанні необхідно розглядати з урахуванням процесів інформатизації і активного використання мультимедіа-технологій.

«Наочність у навчанні, як зазначає І. В. Малафійк [2, с. 102], полягає в тому, що предмети, які вивчаються, потрібно представляти спостереженню учнів, вчити за самими предметами, а не за книгами про ці предмети. При наочному навчанні, коли воно відбувається на основі вивчення реального предмета, учень бачить предмет у прямому і переносному значеннях з різних точок зору, у динаміці, переміщує, змінює його положення у просторі, рухається сам і т.д. Тому навчання за участю реальних предметів вивчення не тільки багате з погляду отриманої інформації, а й багатше на почуття, емоції, на відчуття часу і простору.

У багатьох дослідженнях, на думку А. А. Романюк [3, с. 536], поділ наочності на види здійснювався за однією суттєвою ознакою, яка й виступала основою класифікації. Але оскільки у кожному випадку ці ознаки різні, то це стало причиною великої кількості класифікацій. У підручниках та наукових статтях зустрічаються класифікації наочності за дидактичним значенням, за зростанням абстрактності, за характером відображення, за певним видом діяльності тощо.

Кожен вид наочності має реалізовувати певні дидактичні функції, таким чином, щоб навчальна інформація, закладена в наочність, була максимально зрозуміла, сприйнята і засвоєна учнями. Дидактичні функції є зовнішнім проявом властивостей наочності, яка використовуються в навчально-виховному процесі для реалізації поставлених цілей. В залежності від дидактичних функцій розрізняють такі види наочності: предметна, модельна, знакова, віртуальна.

М. М. Фіцула [4, с. 149] визначає такі функції наочності: а) сприяє розумовому розвитку учнів; б) допомагає виявити зв'язок між науковими знаннями і життєвою практикою, між теорією і практикою; в) полегшує процес засвоєння знань і сприяє

розвитку інтересу до знань; г) допомагає сприймати об'єкт у розмаїтті його сторін і зв'язків; г) сприяє розвитку мотиваційної сфери учнів.

Для вдосконалення процесу розвитку мовлення учнів початкових класів учителі послуговуються широким арсеналом засобів наочності, завдяки яким активізується пізнавальна діяльність, підвищується мотивація навчання та інтенсивність мовно-літературної освіти дітей.

Одним із яскравих ігрових засобів розвитку мовлення учнів початкових класів є LEGO-конструктори, що дозволяють повною мірою реалізувати сучасні освітні інновації для розвитку навичок спілкування, творчих здібностей дітей, вирішення пізнавальних, практичних, дослідницьких і комунікативних завдань.

Конструктором LEGO [1, с. 40–102] як засобом наочності вчителі послуговуються з такою метою: підтвердження засвоєння теоретичного матеріалу; створення проблемної ситуації; концентрації уваги; повідомлення додаткового чи цікавого матеріалу; активізації наявних знань; спонукання до пошуку інформації, якої не вистачає; виокремлення особливостей матеріалу, що вивчається.

Методи та прийоми застосування конструктора на уроках української мови та читання: наочний, інформаційно-рецептивний, репродуктивний, практичний, словесний, проблемний, ігровий, частково-пошуковий.

Наочний метод використання конструктора LEGO на уроках української мови та читання пов'язаний із спогляданням і частковим дослідженням готових споруд; демонстрацією прийомів добору деталей за розміром, кольором, формою для позначення мовних понять і їхніх характеристик.

Інформаційно-рецептивним методом передбачається навчання обстеження деталей конструктора з підключенням різних аналізаторів (зорових і тактильних) для визначення просторових співвідношень між ними (у виконанні завдань це виявляється у встановленні послідовностей, залежностей складових частин; виділення мовного поняття або моленнєвого явища і залежних від них компонентів).

Репродуктивний метод застосування LEGO-конструктора стосується відтворення знань і способів діяльності (форма: збирання моделей і конструкцій за зразком, бесіда, вправи за аналогією).

Практичний метод включає прийоми використання на практиці одержаних знань (Наприклад: виготовте дивного звіра, що описаний у вірші Галини Малик «Дивний звір»).

Стислий опис і пояснення дій, супровід і демонстрація зразків, різних варіантів моделей пов'язані зі словесним методом використання конструктора LEGO на уроках української мови та читання (Наприклад: «З настанням весни відбуваються дива. Візьміть великий кошик і покладіть туди цеглинки, називаючи правила поведінки навесні»).

Проблемний метод – постановка проблеми та пошук рішення; творче використання готових завдань, самостійне їх перетворення. Наприклад: «За допомогою цеглинок LEGO побудуй вежу «річок»; «За допомогою цеглинок LEGO побудуй вежу «міст»; «За допомогою цеглинок LEGO побудуй вежу «вулиць»).

Ігровий метод – використання сюжету ігор для організації навчальної мовленнєвої діяльності, персонажів для обігрування сюжету (Наприклад: «Викладіть із цеглинок LEGO школу, в якій хотів би навчатися їжачок Буль» (Маргарита Сурженко «Їжачок Буль»). Захист проєкту охочими учнями).

Частково-пошуковий метод використання конструктора LEGO на уроках української мови та читання пов'язаний із рішенням проблемних завдань за допомогою вчителя.

Урок є основною формою освітньої діяльності. Різні типи уроків мають свою структуру, тобто урок складається з певних етапів, кожен з яких має свою навчально-виховну мету і реалізує певні дидактичні завдання. Засоби наочності можуть бути використані вчителем практично на всіх етапах навчання: на етапі пояснення нового матеріалу (подання інформації), на етапі закріплення та формування навичок (навчання учнів тих чи інших дій), на етапі контролю за засвоєнням знань і узагальнення матеріалу (виділення головного, найбільш важливого в досліджуваному матеріалі). Отже, різні системи освіти, концепції та парадигми навчання поєднують визнання й розуміння необхідності ефективного використання різних форм і засобів наочності у педагогічному процесі.

Список використаних джерел

1. Дорошко І. І., Малахіна О. Є, Туріщева Л. В. Заняття з використанням конструктора. Харків : ВГ «Основа», 2020. 144 с.
2. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : Навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 632 с.
3. Романюк А. А. Використання наочності у навчальному процесі початкової школи. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 534 -538.
4. Фіцула М. М. Педагогіка. Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Тернопіль : Богдан, 2013. 232 с.

Суховєєва Крістіна Юрїївна,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти 2 курсу ННІ Педагогіки і психології Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Науковий керівник:

Вишник Ольга Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: екологічна грамотність, критерії сформованості екологічної грамотності, екологічний світогляд.

Проблема збереження екологічного благополуччя планети в умовах сьогодення залишається однією з найбільш актуальних. Загрози виникнення значної кількості екологічних катастроф активізують процеси глобальної екологізації суспільства.

Видатний педагог В. Сухомлинський стверджував, що природа лежить в основі дитячого мислення та творчості. «Гадаємо, – писав В. Сухомлинський, – що школа майбутнього повинна найповніше використовувати для гармонійного розвитку людини все, що дає природа і що зможе зробити людина для того, щоб природа служила їй. Уже через це ми повинні берегти і поповнювати природні багатства, які маємо» [5, с. 102].